

ŠALCERNIS

Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija

Nr. 82 2012 m. Gegužė

Ir vėl šventas Jurgis pabudina žemę

Dzūkijos nacionalinio parko Merkinės lankytojų centras naująjį turizmo sezoną pradeda po ilgokai trukusių rekonstrukcijos darbų. Naujoji ekspozicija lankytojams atskleidžia keturių upių santakoje kurtą ir istorijos verpetuose išnykusią Merkinės miesto šlovę, pasakoja apie Dainavos krašto žmonių gyvenimą miškus vagojančių upių ir upelių slėniuose ir pakrantėse. Šio krašto lankytinas vietas, augalus ir gyvūnus.

Merkinė yra svarbi kryžkelė visiems keliauninkams. Kunigas Povilas Giedraitis iš Gardino vyksta į Paštuvą ir Babtus, o užbėgęs čia trumpam užtrunka ilgiau ir pokalbis nuo centro ekspozicijos nusidriekia iki LDK laikų ir garsios bajorų Giedraičių giminės, kuri Lietuvos kultūros istorijoje žinoma nuo keturioliktojo amžiaus.

Lietuvių delegacija iš Punsko važiuoja į Vilnių, bet būtinai sustoja Merkinėje ir užėina į mūsų centrą. Merkinės Globos namų darbuotoja Birutė Janickienė atveda čia šių namų gyventojus. Studentė, rašanti magistro darbą, taip pat čia ieško patarimo... Tai tik vienos eilinės dienos svečiai.

O per Jurgines mūsų Parko darbuotojas Romas Norkūnas keliauja iš Dargužių į Kabelius – kartu su avių augintoju Audriumi Jokubausku varo pulką avelių į naują vietą – vasaros ganyklas. Pro Marcinkonis gena, ne pro Merkinę. Bet naujojo Merkinės lankytojų centro parodų salėje – Rūtos Indrašiūtės paroda „Molinės ganyklos“, ir kokie gražūs, kokie spalvingi Rūtos

Kunigas iš Gardino Povilas Giedraitis. Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 2012 m.

Svečiai iš Globos namų Merkinės lankytojų centre. Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 2012 m.

avinukai. Taip ir susitinka fantazija su tikrove mūsų Parke. Visiems šventas Jurgis iš naujo atrakina pavasario žemę.

Apie Ulioko Ravą ir Cecervinės spanguoles

Bronė Gaidienė Žeimių kaime. Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 2010 m.

Pasakoja **Bronė GAIDIENĖ**
iš Žeimių kaimo, g. 1935 m.

Ton griovon kažkas žydų užmušė. Iš Liškiavos žydas, ty ir biednų buvo tų žydų. Ir jis vertės tep: vaikščiojo po kaimus, kap kas telukų pjauna, jau skūreles pirkto, sumoka jau, tai mano mama sakė, jis vakare ajo, langan pabarškino ir paklausė, ar neturit odos parduot, jau mamos tėvas atsakė, kad neturi, nu ir jis jau tadu negrižo, tas žydas. Ajo ieškocie, nu jau kiek jis turėjo tų pinigų, gal kokį litą ir turėj, tai šiton griovon užmuštas, nutįstas ir šakom apmestas tas žydas, ir tie litai paimta, nu, ir surado, kas užmušis, ir ilgai sėdėjo... Jau ty papildniojo, gal ty žmonių nėra, nu ir gal sakys kokia laumė, ale rado kas užmušė.. Mano mama kalbėdavo, kad prie tos griovos jau Ulioko, nupuola ratai, jau užsidedi – ir vėl nupuola, vienų roz, sako, ledva parvažiamom..

Cecervinės dvaras arba Daigizos dvaras, tai buvo tokis storas storas žydas, ale geras žydas, ir buvo trys gražūs jo sūnai: Arončika, Aminujalė ir Samujelė. Mano tėvai darbujo pas juos. Išvežė juos visus, šituos jaunus in Alytų, o senus paliko, paskui ir juos išvarė, Merkinėn sušaudė. Aš jau ovaš mergšė buvau, oi, kaip buvo gaila, mes buvom kaip kaimynai, gražiai sugyvenom, nu būna, kad

palaukia pinigų, jei neturi. Ir Liškiavon žydai geri buvo, jie tas macas labai kepė ir mumi davė. Už Nemuno tai, būdavo, sakom – gudai. Vieciūnuose tai labai gražių mergų buvo, iš Vieciūnų tai bernai mergas irsto valtim in Liškiavų, tai dainuoja tos, kur laukia, kol atplauks jų. Oi, buvo jaunimo, Vieciūnai buvo Ratnyčios parapijos, bet in Liškiavų jei kokis atlaidas, tai vis atplaukia, būdavo. Jie mus vadino žaliamūnčikais.

Cecervinės baloj buvo gražios spalgenos, tai, prisimenu, nuveini su kibiru, tai parsineši kibirų, nu jau taip pašaldinėjo. An aukšto bačkelė buvo, o jos jau prinoky, tai ton bačkelėn supili, tai jau žiemų galvų ar kų sopa, tai atsineši, tai inšalį, tik barška, bliūdan atsilaidzia, tai tik rūksta, kai valgom, atrodo rūgščios, va, kaip mažitės bulbaitės buvo spalgenos – raudonos, sultyngos. Kokius tris viedrus supilam ton bačkelėn, nu, jei galvų susopėj – a, reikia atsinešt spalgenų, nu ir valgom. Nu, jei galvų sopa, tai kopūstų skystiman kokį skarytį suvilgė, pridėjo, ir jokių tablečių niekas neturėjo... Su klumpėm ajom žiemų, aini, tai pilni tie kadokai prilindį sniego, tai prie kokio medžio išsikratai tų sniegų ir vėl aini toliau, ir nei ty kokio plaucių uždegimo buvo.

Užrašė: **Dalia BLAŽULIONYTĖ,**
Henrikas GUDAVIČIUS, 2011 m.

Cik ir užaugino vaikus grikiais

Rugsėjo 10 d. Baltijos aplinkos forumo direktorius Žymantas Morkvėnas suorganizavo pulkelį žmonių entuziastų, norinčių išmokti sodžiaus darbų. Musteikos kaime jie pjautuvais nupjovė Jono Balevičiaus grikius. Ir pjovė, ir rovė, paliko tik šiek tiek balandžiams keršuliams, kuriems patinka grikiai. Sako, ir gervėms jie patinka, skrisdamos į žiemojimo vietas anksčiau jos užsukdavusios ir į laukus, kur būdavo džiovinami į rikes sustatyti grikiai. Sustatytus rikėse ne taip nulesdavusios, pasiekdavo tik viršutinius grūdus, o apatiniai būdavo apsaugoti, nes rikės yra statomos ypatingai – du pėdeliai būna stati, o vienas dedamas ant viršaus. Jeigu pėdeliai būdavo surišami tvirtai, o jų apačia lygi, tai ir rikės stovėdavo tvirtai, netgi praeinančios karvės jų neišvartydavusios. Taip pasakoja musteikiškis Jonas Balevičius. Jis prisimena, kad grikiai buvo labai svarbūs žmonių gyvenime. Tą taip pat patvirtina ką tik „Dainavos“ žurnale 2010 m. Nr. 2 atspausdinta Vilmos Norkūnienės iš Musteikos kaimo studija „Grikiai šilinių dzūkų materialiojoje kultūroje“.

Štai ką dar apie grikius pasakoja **Jonas BALEVIČIUS**, gimęs 1941 m. Margionių k, gyvenantis Musteikos kaime.

...va šiteipo va, priglaudu, paskiau va tai kap pjautuvas usirietęs, te(p) va pakiša po apaciu ir atgraižo, šaknis atgraižo ir vsio. Tadu riša pėdukų. Priroviau aš jų kiek, ir roviau, ir pjoviau, nu žinai, kap Margionysa jų... Žinok, jie pagrinde acirado Margionysa, kap sėniai insipasakoja iš kur juos parvežė: kab anksčiau karas ajo, ciej plenan buvo pakliuvy ir paskui, kap grįžo iš ty, tai parsivežė šitų grikių sėklų ir tadu usivedė. Tai jie labai gerai derėjo Margionyse an šitų Valakų, kur karjeras, ir nuk to jie usiveisė. Nu ir kab aš augau, taigi pas mus nebuvo kviecinų myltų tadu, ba kvieciniai myltai acirado

penkiasdešim antrais, treciais metais. Prismenu gerai, mala grikius ir tuos myltus, kur priek pac akmenio krinta, toki mynkšči, mynkšči būna – tuos cik vaikam davė.

– *O pėdaicius kuom suriša?*

– Rugiais. Rugius acimenu, žinai, kab anksčiau krėtė tuos kūlius, ir jau aina rauc grikių, tai vienu kūlį tų šaudų paima, apipila vandeniu, kad jie nelūžinėt, ir tadu riša šaudais.

– *O paskui dziovyč sustato?*

– Nu sustato, žinok. Rikes tokias, žinai, stato po du pėdukus ir tracų an viršaus, du tep – tracas išilgai, du staci – tracas išilgai. Tik ca mažai buvo grikių Musteikon, ca tokios žamės – šaltžamis. Ava dar tai dera grikiai. O grikių pėdus skaito ne kapom. Ty jau skaito žinai kap, kap prideda po tris, tai žinok, šituos mendelius tuos stato, rugius stato po dešim, o ca išaina – kap tu neskaicyk – devyni, už tai kad dar tracas an viršaus, devyni ir devyni, ir devyni... Dzvi rikės – vežimas ar trys rikės vežimas. Nu tai va sakau – kap rugius jau skaičiuoja, rugius, miežus, avižas, nu tai viskų kapom, o grikius...

– *O linus?*

– Tu žinok, pas mus linai Margionysa nederėjo, linai Musteikon – grikiai buvo Margionyse.

Užrašė **Romas NORKŪNAS**, 2011 m. rugpjūtis

Jonas Balevičius grikių lauke. Romo NORKŪNO nuotrauka, 2010 m.

Lygucio ežeras

Čepkelių raistas ties Lynežerio kaimu tolimiausia-
me savo šiauriniame iškyšulyje susisiečia su nedide-
liu 1,2 ha ploto ežerėliu Lygucu. Šis ežeras kas keleri
metai išdžiūsta – tai įvyksta tada, kai vandens srautas
iš pelkės, maitinęs šį ežerėlį, nutrūksta (pažemėja
vandens lygis pelkėje). Tada Lygucis pamažu senka,
kol visai išdžiūsta. Pelkėje pakilus vandens lygiui, šis
ciklas vėl kartojasi iš pradžių.

Dažniausiai pavasarį, po sniegingų žiemų, iš
pelkės atitekantis vanduo užtvindo visą ežero dubenį.
Vasarą vandens lygis ežere pamažu krinta, o sausrų
metu dažnai Lygucis visai išdžiūsta. Kartais kelerius
metus iš eilės ežeras būna išdžiūvęs. Jo dugne suželia
žolė, pridygsta medžių daigų. Vėliau naujas potvynis
Lygucį vėl paverčia tikru ežeru. Iš pelkės atitekantis
vanduo kiekvieną kartą performuoja ežerėlio dugną
– keičiasi jo giliausia vieta ir pats gylis, siekiantis
keletą metrų.

Lygucio vandens lygis atspindi viso Čepkelių raisto
vandeninumą. Lynežerio gyventojai prisimena, kad
ežeras tam tikrais laikotarpiais būna vandeningas,
o būna laikotarpiai, kai ežeras sausas būna po
kelerius metus ir daugiau. Sausas ežeras išbuvo visą
paskutinįjį XX a. dešimtmetį, o 2002 metų žiemos
pabaigoje ežeras per kelias dienas buvo pripildytas
vandens, tačiau tų metų sausringą vasarą vandens
lygis Čepkelių pelkėje vėl gerokai pažemėjo. Lygucis
per vasarą seko, rudeniop tapo sausas ir išliko toks
beveik dvejus metus iki 2004 metų pavasario, kai

Lygucis 2004 metais. Gintauto KIBIRKŠČIO nuotrauka.

pelkėje kilęs potvynis vėl užtvindė ežerą. Nuo tada
iki šių metų Lygucis išliko pripildytas vandens.
Pavasariniai potvyniai ir dabar perpildo ežerą
– vanduo išsilieja į krantus ir teka į aplinkinius
miškus, o vasaromis vandens paviršius nusistovi
ties kranto riba. Tačiau pastaraisiais metais ežeras
visiškai neišsenka.

Šiuo metu Lietuvoje stebimas aukštesnis visų
ežerų, upių, požeminių vandenų lygis. Lietingą
2011 metų vasarą Lygucis taip pat išliko sklidin-
as vandens, o šiais metais vandens perteklius iš ežero
plūsta į šalia esančią pievą ir mišką. Kito Lygucio
išdžiūvimo dar gali tekti palaukti ne vienerius
metus. Kad tai įvyktų reikia, jog sugrižtų sausringos
vasaros.

Gintautas KIBIRKŠTIS

Lygucis 2003 metais. Gintauto KIBIRKŠČIO nuotrauka.

Ažarai išaic būrinosi...

Pasakoja **Malvina ČESNULIENĖ**,
g. 1916 m. Žiūrų k., gyveno Mančiagirės k.

„Nu ir dar pasakojo, kap Marcinkonių bažnyčių statė, tėvulis pasakojo, kad statė burliokai iš tų akmenų aptašytų, nu ir sako, buvo suveštos medžiagos, jau pradėjo bažnyčių stacyc, kad atplaukia ažaras, nu ir sako, jau būt nunešis viskų, bet, sako, vienas tas burliokas išbėgo, pastvėrė, pasbėgėjo toliau šonan, kur nėra tos medžiagos ir insmeigė kuolų ir tas visas vanduo per šonų nuvejo. Nu ir kur jis sustojo, kur nuplaukė, tai aš jau nežnau, bet sako, būt nuneši viskų, buvo atajis ažaras.“

Užrašė **Henrikas GUDAVIČIUS**, 1993 m.

Pasakoja **Adelė SAULEVIČIENĖ**,
g. 1926 m. Kašėtų k. (prie Grūdų)

„Acimenu pasakojo motulė, amžiną atilsį, pasakojo, burlokai koki iš Rasiejo, iš Sibirio koki atvažiavį užajo, tai ažarus išlaisdavo, tai sako, Marcinkonių Kascinio ažaro norėjo išlaisc, tai būt išlaidį, ale sako, labai daug kaimo nukentės. Ir cik lazdeli mosteri, ir viskas, nuaina tas vanduo, tai burlokai vadė, motulė, amžiną atilsį, pasakojo, sakė, burlokai. Tai sako, jis būtų ajis, kol kas būt neatspėji jo vardo. Dar va Varėnoj Glėba ažaras, tai girdėjot gal, tai tepgi sakė palaistas. Tai vis motulė, amžiną atilsį, pasakojo. Ir ganė karves žmogus, vadė Glėba karvė: Glėba, sustok, kur tu aini, kur tu! Ir sustojo ažaras. Tas ažaras stovi an lygo daikto, matei gi Varėnoj? Tai tepgi palaistas, mama pasakojo, amžiną atilsį. Čeraunycai ciej.“

„Dar ty auksinė dėžė Kascinin, tai mama pasakojo, sakė, kokia auksinė dėžė ir ji viršun plūkavo ir visi sakė an ko pavers tų dėžį, an ko jau pavers tų auksų, tai toj dėžė atsidarė, aukso ty pridėta, tai visi vis sako, tai an to, tai an to, tai an bažnyčių, tai an to, tai an to, o vienas pasakė, sakė an palaistuvių, raiškia ir atsidarė toj dėžė, pasarcino pagal kraštų ir raiškia liepė imc. Tas žmogus pasbijojė ir ji nuplaukė, sako, an vieno šono gulėjau šimtus metų, o dar an kito šono gulėsiu kitus šimtus metų. Tai mama pasakojo, amžiną atilsį, ba mano mama iš Marcinkonių. Tai širdužėla, an to užbūrta, jei ant to užbūrta, tai viskas. Tai mama pasakojo nuog pretkų pretkų pretkų pretkų, ty gal kelios pakaleinios pasakojo.“

Užrašė **Dalia BLAŽULIONYTĖ**, 2011 m.

Gilšės ežeras. Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka.

Pasakoja **Marytė AKSTINIENĖ**,
g. 1934 m., Mardasave, gyv. Randamonyse

„Ratnyčioj buvo kadais kokis čeraunykas iš Zapurvės, išvedė ažarų šituo Ratnyčėlės upiu. Buvo mišios bažnyčion sekmadienio, sako, ale užimas, visi išbėgo žmonės iš bažnyčios. Jis, sako, aina, kuolelį užkišo ir vanduo cia maišos ir neina niekur, o jis nuvejo toliau, kitų užkišo kuolalį, šitų ištraukė, davejo tų kuolalį ir vėl sustojo vanduo. Ir davedė net in Nemunų. Su Nemuno vandeniu jis nebendravo, jis kažkur išajo, tekėjo tas vanduo ir ty ganė karves būktai, tep kalba jau žmonės ir jau sakis: „prūūū, kur aini, Kerši“. Kap jaučį (pašaukė) ir tuoj rozu tas vanduo pradėjo sukcis, sukcis ir sustojo. Apsirodo to ažaro buvo Keršis vardas ir tep pasakė: „prūūū, kur aini, Kerši“, an gyvulio, ir sustojo. Cia kur jis už Merkinės kažkur yra, tokis negilus ažaras. Išvedė iš Zapurvės, dar, sakė, cik tokis kap bliūdas, o buvo ažaras ty guduose.“

Užrašė **Dalia BLAŽULIONYTĖ**, 2012 m.

Pasakoja **Elžbieta Albina KUOKŠTIENĖ**,
g. 1931 Pagilšio k.

„Kadaise tėtė pasakojo, kad cia (Pagilšy) buvis dvaras dzidziulis ir ponai buvo cianai, ir kokis tai žmogus, bet kokis, tai niekas jo nežino. Tai skaitos, šitų upelį nuog mūs ažaro, vandenį su savim varė nuog mūs, mūs ažarų padarė. Dvaras nuskendo, liko cik kunigas su knygu vidurin ežero. Jis su tuoj knygu išplaukė, su šventu knygu. O tas žmogus nuog ty nuvejo ir nuvejo in Gelovinį. Nuog čionai ir atsirado šitas upelis ir jisai net į Gelovinį. Nuvejo ir už Gelovinės, kur irgi yra upė kokia. Nuog mūs, kap paskandzino jau reiškęs šitų dvarų, nu jau ažarų padarė ir toliau ajo ir paskui jį upė nuvejo ir toliau ajo in Gelovinės ažarų.“

Užrašė **Dalia BLAŽULIONYTĖ**, 2011 m.

Kelionė su avimis

Iš Dargužių iki Kabelių yra nemažas kelias, o einant su gyvulėliais paupiais ir per miškus jis dar pailgėja, gal šimtas kilometrų susidaro. Tokį kelią nuėjo nedidelė grupė žmonių ir gyvulėlių, su sustojimais ir nakvynėmis prie ežerų ar upių, su susitikimais su žmonėmis. Žygį su avimis sumanė garsusis sūrininkas Audrius Jokubauskas. Dabar jo avelių ir visų gyvulėlių ūkis jau yra Kabeliuose, o gražaus žygio dalyviai dalijasi savo išpūdžiais ir negali atsistebėti, kaip kartais lengva padaryti gražų žygį, visi jo dalyviai tarytum laukė, kai, regis, tik to ir tereikėjo – nedidelio Audriaus paraginimo. Ir gyvulėliai, ir žmonės buvo neblogai pasiruošę, bet labiausiai pasiruošę, patys to nežinodami, regis, buvo pakėlėje sutikti žmonės. Koks gražus buvo susitikimas Perlojoje, iš pradžių neramus, neaiškus, kažkas kažką pagalvojo ne taip, kažkas lyg ir išsigąsta, bet svarbiausia, kad daug kas tikisi, jog kažkas jau atgimė, kad su tuo arkliu ir su avimis sugrįžta ir jų prisiminimai ir gimsta naujos svajonės. Regis, jog taip gali būti, antraip ką galėtų reikšti gana dažnas ir švelnus, o kartais kiek piktokas mūsų palyginimas su čigonais. Mes tai suprantam ir jaučiam dabar taip, kad laisva dvasia niekur nepradingo.

O kaip smagu pasišnekėti su pasižiūrėti mūsų bandos atėjusiomis kaimo moterimis. Arba nakvynė ant šieno kluone po ilgo lietaus. Šitokia nakvynė primena Stepono Kolupailos aprašytą „Nemune“, knygoje, kuri buvo išleista Čikagoje dar 1950 m. Ir retai surandama. Lygiai kaip sunku dabar yra surasti ir Petro Vasinausko „Kelionę arkliu po Lietuvą“, kurioje aprašyta 1975 m. kelionė ir kuri dabar taip pat yra mūsų kelionių pradžiamokslis. Ir tada, ir dabar buvo jieskoma ir išpūdžių, ir išgyvenimų, ir savo kultūros ištakų. Mūsų išpūdžiai buvo įvairūs – mes „suavėjome“, buvo ir tokia mintis, gyvulėliai ir žmonės, – artėjame vieni prie kitų, mąstymas tampa kažkoks bendras, ir taip artėjame prie kažkokios bendros idėjos, kuri dabar gali atrodyti turinti ir Didžiosios avies simbolį. Netikėtos tai mintys. Įvairių netikėtumų buvo labai daug, pavyzdžiui, nuo Smalininkų į Girežerį atkelti teko darant nemažas kilpas. Kolei nuo Senosios Varėnos atkeliavom iki Varėnos, pylė lietus, būtumėm toli nukeliavę jeigu ne tos kilpos prie Derežnyčios, bet reikėjo turbūt mums pasukti ir per tuos prabanguosius Varėnos pakraščio rajonus, į kuriuos šiaip jau nė neužsuktume, nes mus kur kas labiau traukia tokios vietos ir tokie žmonės, kaip ta Girežerio kaimo

Tvarkinga avių vilkstinė kelia pasitikėjimą – žygis suplanuotas ir vyksta gerai. Taip eina avys, kai būna pavargusios.

pakraštyje gyvenanti močiutė su savo šuneliu, su geru šuliniu, iš kurio Eglė su kibiru ištraukė skiauterėtąjį tritoną, ir su kluonu, kuriame dar yra minkšto šieno. O juk pati Bronė Česnulaitienė atėjo mūsų pašnekinti prie laužo per patį lietų.

Pagrindinė žygio dalyvių grupė buvo nedidelė, nuo Dargužių iki Kabelių nukeliavo 13 Ostfryzų veislės avių, arklys Kotra, du šunys – Bruknė ir Lapsinis. Visu keliu mus lydėjo filmuotojai Gvidas Kovėra ir Andrius Seliuta. Aš buvau už arklio vadeliotoją. Pagrindiniai varovai buvo Daiva Jurkonytė, Eglė Mikalajūnė, Eglė Stankevičiūtė, o skerdžius – žygio sumanytojas Audrius Jokubauskas.

Romas NORKŪNAS

*Eglės MIKALAJŪNĖS
ir Romo NORKŪNO nuotraukos*

Girežerio kaime.

Ha senoliai porina

Visi labai prisikentėjom

Pasakoja **Janina NAUJOKAITIENĖ**, gim. Baltašiškėje 1923 m., gyvena Druskininkuose

Aš pasakysiu, kad mūs šeimos gyvenimą rusų užėjimas labai sumaišė, visi labai prisikentėjom. Vyras buvo partizanų ryšininkas, čia buvo Šarūno būrio partizanai, ateidavo, padėdavom, jį ir nuteisė kaip partizanų ryšininką. Mano vyras, Jonas Naujokaitis buvo ir vargonininkas, ir pašto agentūros vedėjas, nu, taip, kaip pašto skyrius buvo Liškiavoje, vienuolyne... Viską paskui iškėlė į Vilkiautinį ir labai blogai padarė, būtų visai kas kita, jei čia būtų suremontavę. Mes gyvenom vienuolyne, o apačion buvo mūs gyvuliai, ir mūsų, ir kunigo tada karvės, kiaulės, vištos buvo vienuolyno rūsy, per tas galines duris ėjom, ten ir bulvės buvo, ir tvartai... Aš gyvenau vienuolyno patalpose iki penkiasdešimt pirmų metų, tada atvažiavau į Druskininkus, susiieškojau butą, dirbau „Belarusijos“ sanatorijoje, o vyras buvo kalėjime. Sūnus Linas baigė Politechnikos institutą, vandentiekį ir kanalizaciją. Sunku buvo, kai mokėsi, nėr ko kalbėt apie mano gyvenimą, sunku. Jis kai

baigė, tai negavo darbo, nes tėvas kalėjime. Kanadoje buvo tėvo giminės, Linas išvažiavo į Kanadą ir ten ilgai negavo darbo. Ir dabar nepatenkintas, tik dėl vaikų dar dirba... Svetimas kraštas, aš ten buvau nuvažiavus, ir pasakiau sūnui – jūs man galit mokėti trigubai, kiek jūs uždirbat, aš čia nebūsiu, aš net pagalvot nenoriu, kad galima būtų ten gyvent. Bet ir mano anūkam ten nepatinka, buvo atvažiavę Lietuvon, tai, sako, būtų gerai, kad nebereiktų ten važiuoti. Linas, kai išeis į pensiją, nori čia prie Liškiavos kur kaiman pagyvent, ieško ką nusipirkti, sugrįš būtinai.

...Mano vyras grįžo iš lagerio penkiasdešimt šeštais, baisu buvo žiūrėt, Krasnojarsko krašte buvo, jam jau buvo džiova, apimti plaučiai, čia kiek atsigavo, bet nelabai. Kai mirė, buvo tik šešiasdešimt trejų metų, be sveikatos grįžo... O atsikvietė jį iš Sintautų kunigas Sederevičius, dar prieš karą. O aš – iš Baltašiškės, mes važiuodavom į Liškiavą, į atlaidus, taip ir susipažinom

Užrašė **Henrikas GUDAVIČIUS**, 2009 metai

„Terra Jatwezenorum“ Merkinėje

Balandžio 13 d. Merkinės lankytojų centre „Šalčinio svetainėje“ knygas skaitančiai visuomenei buvo pristatyta metraščio „Terra Jatwezenorum“ (Jotvingių žemė) trečiasis tomas (2011 m.). Šiame, kaip ir pirmajame, ir antrajame leidinio numeryje, vyrauja jotvingių tematika. Metraštyje rašoma apie sudėtingą geopolitinę situaciją Jotvos krašte XI – XIII a., kryžiuočių ketinimus užvaldyti jotvingių žemę, nepriklausomybės kovų laikotarpį su lenkais bei nagrinėjamos kitos šio krašto istorinės, kultūrinės aktualijos. Knygos sudarytojas – Sigitas Birgelis (Lenkijos lietuvių poetas, fotografas ir vertėjas, knygų sudarytojas bei redaktorius, publicistas, „Aušros“ leidyklos vyr. redaktorius ir direktoriaus pavaduotojas) pristatė ne tik trečiąjį Jotvingių žemės istorijos paveldo metraščio tomą, bet ir ką tik iš spaustuvės gautą savo naująją poezijos knygą „Septintas naktį“. Knygos pristatyme dalyvavo ir Juozas Sigitas Paransevičius – redaktoriaus pavaduotojas, buvęs mokytojas (Punsko licėjaus direktorius), kelių knygų sudarytojas ir redaktorius. S. Paransevičius ilgus metus (1972 – 1981 m.) buvo Lenkijos lietuvių visuomeninės kultūros draugijos pirmininkas, vėliau Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkas, apdovanotas Karininko kryžiumi „Už nuopelnus Lietuvai“. Nenuilstantis Lenkijos lietuvių veikėjas, daug prisidėjęs prie lietuviybės ženklų Suvalkų krašte išsaugojimo, pasakojo skaudžią Jotvingių istoriją, apie šių dienų lietuvių gyvenimą Lenkijoje. Dainavo „Kukumbalio“ bardas Vytautas Černiauskas.

Stasys Stacevičius ir Sigitas Paransevičius atidžiai klauso Jono Kugelio pasakojimo, o Sigitas Birgelis visa tai filmuoja. Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 2012 m.

Susitikimą vedęs poetas Stasys Stacevičius kalbėjo apie jotvingių drąsą, savo potyrius sovietinėje kariuomenėje, kurioje dažnai girdėjo „polučis v mordu“ (gausi į snukį), vokietaičius, gimusius po karo laikų meilės lietuvių šeimose Gudakiemio apylinkėse, kalbino svečius ir renginio dalyvius iš salės.

P.S. „Šalčinio“ redaklegija sveikina Merkinės vienkienų dainių Stasį Stacevičių, kuriam 2012 kovo 30 d. už publicistiką, garuojančią žemės prakaitu, liudijimais, regėjimais ir vizijomis buvo įteiktas Lietuvos Respublikos Seimo įsteigtas Gabrielės Petkevičaitės – Bitės atminimo medalis „Tarnaukite Lietuvai“.

VISAIS metų laikais graži yra dzūkų šilų ir panemunių gamta. Dzūkijoje dar gyvuoja senoviniai kaimai, senieji amatai ir verslai. Dzūkijos nacionalinio parko darbuotojai Jums padės suprasti svarbiausią Dainavos krašto savybę – etnokultūra gyva gali būti tik tada, kai senolio poringei pritaria čia pat almantis šaltinis. Brangusis lankytojau, atvykęs į šį kraštą, gerbk ir tausok jo taurų grožį.

Išsamią informaciją apie Parką ir Čepkelių rezervatą visi svečiai gali sužinoti lankytojų centruose:

Marcinkonyse: Šilagėlių g. 11, Marcinkonys, LT - 65303, Varėnos r., tel. 8 310 44466, faks. 8 310 44471; elektroninis paštas: info@dzukijosparkas.lt

Merkinėje: Vilniaus g. 3, Merkinė, LT - 65334, Varėnos r., tel./faksas 8 310 57245
Elektroninis paštas: merkine@dzukijosparkas.lt
„Šalčinį“ rasite ir interneto tinklalapyje www.dzukijosparkas.lt

ŠALČINIS

Adresas: Vilniaus g. 3,
Merkinė, LT - 65334, Varėnos r.
Tiražas 1500 egz.

Redkolegija: E. DROBELIS, H. GUDAVIČIUS,
A. ČERNIAUSKAS, M. LAPELĖ,
R. NORKŪNAS
Maketuotojas: V. ČERNIAUSKAS

Spausdino UAB „Albagrafija“
Pulko g. 96, LT - 62133, Alytus
Tel. 8 315 74140
El. p. alba@infoseka.lt
Laikraštis atspausdintas ant popieriaus,
pagaminto iš antrinių žaliavų.